

2-дәріс: Кітап нарығының негізгі институттары және олардың білім беру жүйесіндегі рөлі

Кітап нарығы білім беру жүйесінде білім мен мәдени сауаттылықты қалыптастыру үшін қажетті оқу материалдарын, ғылыми басылымдарды және әдеби шығармаларды ұсыну арқылы шешуші рөл атқарады. Бұл дәрісте біз кітап нарығының негізгі институттарын, олардың функциялары мен білімге әсерін қарастырамыз.

1. Мемлекеттік және жеке кітап институттары

1.1. Мемлекеттік Кітап институттары

- Анықтамасы мен функциялары: ұлттық кітапханалар, баспа орталықтары және білім беру мекемелері сияқты мемлекеттік Кітап институттары кітап нарығын қалыптастыруда маңызды функцияларды орындайды. Олар оқулықтарды, ғылыми оқулықтарды және басқа да әдеби мазмұнды шығаруды үйлестірумен айналысады.

- Білім берудегі рөлі: бұл институттар Ғылыми зерттеулер мен білім беру бағдарламаларының дамуына ықпал ете отырып, ақпарат пен әдебиетке қол жеткізуді қамтамасыз етеді.

1.2. Жеке кітап институттары

- Анықтамасы мен функциялары: жеке баспалар мен кітап дүкендері кітап өнімдерінің әртүрлілігін қамтамасыз етуде маңызды рөл атқарады. Олар тек оқу материалдарын ғана емес, көркем әдебиетті, ғылыми басылымдарды да шығарады.

- Білім беру процесіне әсері: жеке мекемелер көбінесе білім беру процесінің заманауи қажеттіліктерін ескере отырып, жаңа білім беру бағдарламалары мен оқулықтарын әзірлеуді бастайды.

2. Баспа үйлерінің білім беру мекемелерімен өзара әрекеттесуі

2.1. Оқу орындарымен ынтымақтастық

- Серіктестік: баспалар білім беру стандарттарының талаптарына сәйкес келетін оқу материалдарын жасау үшін университеттермен, колледждермен және мектептермен ынтымақтасады.

- Кері байланыс: оқу орындары баспаларға студенттер мен оқытушылардың қажеттіліктері туралы ақпарат береді, бұл өзекті оқулықтарды жасауға көмектеседі.

2.2. Жаңа технологияларды енгізу

- Цифрландыру баспалар білім беру ресурстарына қолжетімділікті кеңейтуге мүмкіндік беретін онлайн оқыту үшін электрондық оқулықтар мен платформаларды әзірлейді.

- Білім берудегі инновациялар: интерактивті материалдар мен мультимедиялық ресурстар оқу процесінде танымал бола бастады, бұл Баспагерлер мен білім беру мекемелері арасындағы ынтымақтастықты ынталандырады.

3. Баспалардың білім беру бағдарламаларын қалыптастыруға әсері

3.1. Оқу жоспарларын әзірлеуге қатысу

- Кеңес беру: Баспагерлер курстарға өз шешімдері мен материалдарын ұсына отырып, оқу жоспарларын әзірлеуге жиі қатысады.

- Мазмұнды бейімдеу: баспалар білім беру стандарттарының талаптары мен өзекті тақырыптарды ескереді, бұл оқу бағдарламаларының мазмұнын жаңартуға ықпал етеді.

3.2. Оқу материалдарының сапасын бағалау

- Сапа критерийлері: баспалар шығарылатын оқулықтар мен ғылыми жарияланымдардың сапасына жауап береді. Олардың беделі материалдардың ғылыми сенімділігі мен өзектілігіне байланысты.

- Білім беру процесіне әсері: сапалы Оқу материалдары білім беру процесін жақсартуға және студенттердің дайындық деңгейін арттыруға ықпал етеді.

Семинарда талқылауға арналған сұрақтар:

1. Мемлекеттік Кітап институттары білім беру жүйесінде қандай функцияларды орындайды?
2. Мемлекеттік және жеке кітап институттарының негізгі айырмашылықтары қандай?
3. Баспалар білім беру бағдарламаларының қалыптасуына қалай әсер етуі мүмкін?
4. Баспалар мен оқу орындары арасындағы ынтымақтастықтың маңыздылығы неде?
5. Баспалар білім беру ресурстарын жақсарту үшін қандай заманауи технологияларды қолданады?
6. Оқу материалдарының сапасын бағалаудағы баспалардың рөлі қандай?

Әдебиет:

1. Тлеубердиев С. Б. (2017). Қазақстанның кітап нарығы: проблемалары мен даму перспективалары. Алматы: Қазақ университеті. ISBN: 978-601-04-1671-4
2. Әбдіразақов М. Ж. (2019). Кітап мәдениеті және білім беру жүйесі: мәселелері мен шешімдері. Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ. ISBN: 978-601-7748-14-9
3. Кенжебаев А. С. (2020). Қазақстандағы кітап баспасы: тарихы мен қазіргі жағдайы. Алматы: Тараз. ISBN: 978-601-04-1456-7
4. Рыжков, Д. В. (2020). Цифровизация книжного рынка: новые вызовы и возможности. Москва: Издательство МГУ. ISBN: 978-5-211-06721-1
5. Зайцева, Т. В. (2016). Издательский бизнес: теория и практика. Москва: Издательство Юрайт. ISBN: 978-5-9916-1397-6
6. Малинина, Т. И. (2019). Современные тенденции на книжном рынке. Вестник Российской Академии наук, 89(3), 245-250.
DOI: 10.7868/S0044134319030085

Интернет-ресурстар (3-5 кем емес)

1. <http://elibrary.kaznu.kz/ru>
2. MOOC/видеодәрістер және т.б.
3. Қазақстан Республикасының Ұлттық кітапханасы - "білім беру жүйесіндегі ұлттық кітапханалардың рөлі". Қол жетімді: <https://www.nlrk.kz>
4. Қуанышбаев, Б. "баспа қызметі және білім беру: заманауи көзқарас". Қол жетімді: <https://elibrary.ru>
5. Қаражанов, М. "Қазақстандағы жеке баспалар: рөлі мен маңызы". Қол жетімді: <https://www.litres.ru>
6. International Publishers Association (IPA) — "Publishing and Education". Қол жетімді: <https://www.international-publishers-association.org>
7. World Education News and Reviews — "Educational Publishing in a Digital Age". Қол жетімді: <https://wenr.wes.org>